

УДК 614.27:[615.15:37]

А. І. Бойко

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СЕКТОРУ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ НА 2011–2020 РР.: ЗАВДАННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРОВІЗОРІВ

Для реалізації положень Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 рр. з інформатизації фармацевтичної допомоги, опрацьовано авторську програму та проведено цикл тематичного удосконалення для провізорів «Інформатизація рецептурного обігу в Україні».

Ключові слова: інформатизація фармацевтичної допомоги, післядипломна підготовка провізорів.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Реформування системи охорони здоров'я (ОЗ) – стратегічно важливе завдання нашої держави, направлене на покращення стану здоров'я населення, оптимізації витрат, підвищення якості медичної допомоги, що вимагає і відповідної реорганізації фармацевтичної допомоги.

Відповідні напрямки накреслені у Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 рр. (далі – Концепція), якою, зокрема, передбачено створення єдиного інформаційного поля у сфері обігу ліків (впровадження інформаційних технологій моніторингу ефективності та безпеки лікарських засобів (ЛЗ), комп'ютерних експертних систем із запобігання несумісності ЛЗ та систем фармацевтичної опіки тощо). Іншим напрямом вказаної Концепції є вдосконалення підготовки спеціалістів фармацевтичного сектору в Україні [9]. Тому дослідження щодо розвитку та системної інтеграції інформаційних складових обох вищевказаних напрямків є актуальними.

Впровадження інформаційних технологій, вказаних у Концепції, доцільно розглядати в плані комплексного вирішення державної проблематики лікування розповсюджених соціально важливих захворювань (зокрема, цукрового діабету (ЦД)), забезпечення раціональної фармакотерапії, моніторингу споживання ліків та визначення потреби в ЛЗ специфічної дії. Сучасна фармацевтична допомога при соціально важливих захворюваннях вимагає спеціальної підготовки провізорів.

© Бойко А. І., 2013

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У 60-х роках минулого століття розпочалося формування нової дисципліни – фармацевтичної інформатики, теоретичне обґрунтування якої було проведено Б.Л. Парновським [7], Л.А. Гордієнко [5]. Фармацевтична інформатика, інтегрально з медичною інформатикою, застосовуючи сучасні інформаційні та комп'ютерні технології, вивчає процеси пошуку, збору, систематизації, зберігання та використання фармацевтичної інформації [10].

На післядипломному етапі за нашою участю опрацьовані навчальні плани та уніфіковані програми передатестаційних циклів зі спеціальностей «Загальна фармація» та «Організація і управління фармацією». Провізори-слухачі вивчають фармацевтичну інформатику шляхом опрацювання термінологічного та понятійного апарату дисципліни, принципів забезпечення спеціалістів охорони здоров'я та інших споживачів достовірною фармацевтичною інформацією, напрямів та шляхів використання комп'ютерної техніки у фармації, зокрема, застосування інформаційно-пошукових систем (ІПС), баз даних (БД) про ЛЗ, мережі Інтернет для пошуку, отримання та передачі фармацевтичної інформації тощо.

Для дидактичного забезпечення викладання фармацевтичної інформатики як на до- так і на післядипломному етапі А.І. Бойком опрацьовано та видано навчальний посібник «Фармацевтична інформатика» (з грифами «Рекомендовано Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України» (протокол №3 від

22.12.09), «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (лист №1/11-159 від 20.01.10)) , який передбачає вивчення теорії дисципліни, системи та процесу інформування про ЛЗ в Україні, фармацевтичних ІПС та БД про ЛЗ; правового забезпечення системи фармацевтичної інформатики, а тож елементів Інтернет-фармації [2].

Прикладні наукові дослідження в галузі фармацевтичної інформатики включають обґрунтування поступового переходу від традиційного рецептурного обігу до електронних рецептів, а також ведення у аптеках електронних медикаментозних паспортів хворих [1, 3, 4, 6, 12-14].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ТА ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Для реалізації завдань Концепції та впровадження результатів наукових опрацювань в галузі фармацевтичної інформатики існує об'єктивна необхідність у додатковій підготовці провізорів до інформатизації фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України. Тому доцільно проведення циклів тематичного удосконалення для фармацевтичних спеціалістів з питань опрацювання елементів комп'ютеризації обліку руху ЛЗ.

Метою досліджень було створення програми, навчально-методичного забезпечення та проведення на їх основі циклу тематичного удосконалення (ТУ) для провізорів «Інформатизація рецептурного обігу в Україні» з врахуванням вимог реформування ОЗ у нашій державі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Опрацьовано авторську навчальну програму циклу ТУ «Інформатизація рецептурного обігу в Україні», затверджену ЦМК ЛНМУ імені Данила Галицького (протокол №3 від 17.05.2012 р.). Її метою є оволодіння провізорами аптекних закладів теоретичними основами і практичними навичками фармацевтичної діагностики рецептів, визначення потреби в ЛЗ на основі аналізу їх споживання з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Як модель інформатизації нами обрані протидіабетичні ЛЗ. Цукровий діабет (ЦД) – одне з найпоширеніших хронічних захворювань, визнане експертами ВООЗ неінфекційною епідемією XXI ст. У світі зареєстровано більше 370 млн., в Україні – більше 1,2 млн. хворих на ЦД. Державна цільова програма «Цукровий діабет» на 2009-2013 рр. особливу увагу приділяє фармацевтичній складовій боротьби з ЦД, зокрема, удосконаленню забезпечення хворих профіль-

ними ЛЗ та іншими препаратами для лікування важких ускладнень [8]. Це потребує застосування інноваційних підходів для інформатизації управління лікарським забезпеченням хворих на ЦД.

Тривалість навчання на циклі ТУ становить 2 тижні (72 год.). Необхідні теоретичні знання базуються на основах фармацевтичної інформатики, елементів фармацевтичної діагностики, а практичні знання вимагають оволодіння методами збору, обробки, нагромадження інформації про ЛЗ (на прикладі протидіабетичних) для моніторингу їх споживання та планування потреби. При цьому провізори-слухачі керуються законодавчими актами, що регламентують обіг рецептурних лікарських засобів (зокрема, Закон України № 123/96-ВР від 04.04.96, наказ МОЗ України № 360 від 19.07.2005 та ін.), організаційно-методичне забезпечення інформатизації обігу рецептів (наказ МОЗ України № 769 від 13.09.2010, Указ Президента України № 504/2011 від 27.04. 2011 та ін.), фармацевтичне забезпечення хворих на ЦД (Постанова Кабінету Міністрів України № 877 від 19.08.2009, накази МОЗ України № 356 від 22.05.2009, № 365 від 28.05.2009, № 160 від 23.03.2011 та ін.).

Провізори вивчають теоретичні основи та прикладне застосування фармацевтичної інформатики, організацію роботи комп'ютерних ІПС та БД в умовах аптекного закладу, опрацьовують питання сучасного стану та перспектив впровадження в Україні електронного обігу рецептів, методику ведення медикаментозних паспортів у аптекних закладах, організаційно-методичне забезпечення обліку традиційних та електронних рецептів для аналізу споживання ЛЗ, а також сучасні вимоги до визначення потреби в ЛЗ. Особлива увага приділяється вивченню проблематики фармацевтичного забезпечення хворих на ЦД, аспектам організації співпраці з лікарями-ендокринологами для інтеграції надання медичної та фармацевтичної допомоги хворим на ЦД.

Слухачі здобувають практичні навички ведення медикаментозного паспорт хворого на ЦД у аптеці, проведення фармацевтичної діагностики класичного та електронного рецепту із застосуванням сучасних інформаційних технологій: контроль права лікаря (фельдшера, акушерки) виписувати рецепт на даний ЛЗ; перевірка реєстрації ЛЗ в Україні; контроль відповідності бланку рецепту виписаному ЛЗ та перевірку реквізитів рецепту з врахуванням: типу лікувально-профілактичного закладу, приватної лікарської практики, контрольованої групової належності виписаного ЛЗ тощо; перевірка правильності ви-

писування рецепту – назви, складу, лікарської форми, звертанням про виготовлення, способу застосування, спеціальних поміток, норм відпуску тощо; перевірка дози ЛЗ для індивідуального хворого; контроль термінів дії рецепта; перевірка потенційної лікарської взаємодії – фактору несумісності, побічних ефектів, лікарської форми, дози тощо; проведення діагностики взаємодії ЛЗ за розробленою методикою.

Слід зазначити, що питання взаємодії протидіабетичних ЛЗ з препаратами інших фармакотерапевтичних груп розглядаються нами на прикладах політерапевтичних комбінацій, що, за даними моніторингу лікарських призначень, найбільш часто зустрічаються при лікуванні хворих на ЦД.

Доцільно звернути увагу на те, що класична проблема профілактики небажаних взаємодій ЛЗ повинна враховуватися при реформуванні системи лікарського забезпечення. Для тактичного планування вирішення вказаних проблем інформатизації на регіональному рівні доцільно використання різних форм інтеграції між лікарями-діабетологами та провізорами, які надають фармацевтичну допомогу хворим на ЦД.

Програма даного циклу ТУ була реалізована на регіональному рівні в рамках виконання проекту «Інформатизація рецептурного обігу протидіабетичних лікарських засобів в Україні» [11].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

1. Обґрунтовано необхідність підготовки провізорів з основних напрямів інформатизації фармацевтичного сектору охорони здоров'я на післядипломному етапі.

2. Створено авторську програму, навчально-методичне забезпечення циклу тематичного удосконалення для провізорів «Інформатизація рецептурного обігу в Україні» та реалізовано його в рамках виконання регіонального проекту «Інформатизація рецептурного обігу протидіабетичних лікарських засобів в Україні»

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Бойко А.І. Методика фармацевтичної діагностики електронних рецептів. / А.І. Бойко // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір Державного департаменту інтелектуальної власності № 39404 від 01.08.2011 р.
2. Бойко А.І. Фармацевтична інформатика [навчальний посібник] / А.І. Бойко; за ред. Б.Л. Парновського. – Львів : Кварт, 2010. – 140 с.

3. Бойко А.І., Методика ведення електронного медикаментозного паспорту хворих на цукровий діабет, туберкульоз, епілепсію. / А.І. Бойко, Я.О. Гриньків, Н.А. Прилипко // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір Державного департаменту інтелектуальної власності № 39403 від 01.08.2011 р.
4. Впровадження комп'ютерного медикаментозного паспорту спеціалізованої аптеки / Я.О. Гриньків, І.Ю. Рев'яцький, А.І. Бойко [та ін.] // Матеріали наук.-практ. конф. 14-15.04.2011 р.: тези доп. – Х., 2011. – С. 206.
5. Гордиенко Л.А. Оптимизация системы подготовки и усовершенствования специалистов по фармацевтической информации: автореф. дисс. на соискание научн. степени канд.фарм.наук: 15.00.01 / Л.А. Гордиенко. – Львов, 1987. – 16 с.
6. Електронний рецепт як елемент упровадження засад фармацевтичної діагностики / Б.Л. Парновський, Г.Ю. Яцкова, М.В. Слабий [та ін.] // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2011. – № 2. – С. 28-33.
7. Парновский Б.Л. Исследование в области теории и практики фармацевтической информации: автореф. дисс. на соискание научн. степени докт. фармацев. наук: спец. 15.00.04. «Организация фармацевтического дела» / Б.Л. Парновский. – Москва, 1978. – 22 с.
8. Постанова Кабінету Міністрів № 877 від 19.08.2009 р. «Про затвердження Державної цільової програми «Цукровий діабет» на 2009-2013 роки» // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 164. – С. 12.
9. Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011-2020 роки: Наказ МОЗ України від 13.09.10 р. № 769 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20100913_769.html
10. Фармацевтична інформатика / Б.Л. Парновський, М.В. Слабий, О.М. Заліська [та ін.]. – Львів: Кварт, 2008. – 446 с.
11. Шляхи інтеграції медичної та фармацевтичної допомоги при реформуванні вітчизняної системи охорони здоров'я на прикладі реалізації Проекту «Інформатизація рецептурного обігу протидіабетичних лікарських засобів» на регіональному рівні / А.І. Бойко, Б.Л. Парновський, О.Є. Січкоріз [та ін.] // Новини медицини та фармації. – 2013. – № 5. – С. 12-14.
12. Barriers to electronic prescribing: Nebraska pharmacists' perspective / L. Lander, D. Kleps-

- er, G. Cochran [et al.] // The Journal of Rural Health. – 2013. – № 1. – P. 119-124.
13. Mehta S. Changing prescribing patterns of type 2 diabetes medications from 2002-2010: an electronic health record-based evaluation / S. Mehta, A. Goldfine, M. Abrahamson // Journal of Diabetes Science and Technology. – 2013. – №1. – P.119-122.
14. Eslami S. Evaluation of Outpatient Computerized Physician Medication Order Entry Systems: A Systematic Review / S. Eslami, Ameen Abu-Hanna, Nicolette F de Keizer // Journal of the American Medical Informatics Association. – 2007. – № 14. – P. 400-406.

УДК 614.27:[615.15:37]

А. И. Бойко

РЕАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ РАЗВИТИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО СЕКТОРА ОТРАСЛИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УКРАИНЫ НА 2011-2020 гг.: ЗАДАЧИ ПОСЛЕДИПЛОМНОЙ ПОДГОТОВКИ ПРОВИЗОРОВ.

Для реализации положений Концепции развития фармацевтического сектора отрасли здравоохранения Украины на 2011-2020 гг. по информатизации фармацевтической помощи разработана авторская программа и проведен цикл тематического усовершенствования провизоров «Информатизация рецептурного оборота в Украине».

Ключовые слова: информатизация фармацевтической помощи, последипломная подготовка провизоров.

UDC 614.27:[615.15:37]

А. І. Бойко

REALIZATION OF THE CONCEPTION OF DEVELOPMENT OF PHARMACEUTICAL SECTOR PUBLIC HEALTH SERVICES IN UKRAINE ON 2011-2020: PROBLEMS POST-GRADUATE PHARMACY EDUCATION.

A cycle of pharmacists thematic improvement «Information of prescribing and dispensing medications in Ukraine» for realization of The conception of development of pharmaceutical sector in Ukraine on 2011-2020 on informatization pharmaceutical care is initiated.

Key words: informatization pharmaceutical care, post-graduate pharmacy education

Адреса для листування:

79000 Львів

ЛНМУ імені Данила Галицького

вул.Пекарська, 69

Тел./факс 0322-768618

e-mail: abojko71@yahoo.com

Надійшла до редакції:

22.04.2013